

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 499/2022-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátskou kanceláriou PUCHALLA, SLÁVIK & partners, s. r. o., Kmeťova 24, Košice, proti uzneseniu Okresného súdu Stará Ľubovňa č. k. 5C/92/2013 z 31. mája 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkové východiská

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 21. júla 2022 domáhajú vyslovenia porušenia svojich základných práv vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1, na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práv na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Tiež navrhujú zrušiť namietané uznesenie, vec vrátiť na ďalšie konanie a priznať náhradu trov konania.

2. Sťažovatelia sa podanou žalobou na okresnom súde domáhali proti žalovanému 1/ Optifin Invest s. r. o. a žalovanému 2/ TATRAVAGÓNKA Tlmače spol. s r. o. určenia neplatnosti právnych úkonov – vyhlásenia o uznaní dlhu a súhlasu s exekúciou a vykonateľnosťou spísané vo forme notárskej zápisnice č. N 197/2007, NZ 48654/2007, NCRIs 48297/2007 z 22. novembra 2007. Podanú žalobu odôvodnili tým, že na základe sporných právnych úkonov prebieha voči nim exekučné konanie, v ktorom si žalovaný 1/ uplatňuje nárok na zaplatenie 305 709,86 eur s príslušenstvom z titulu nesplatenej časti pohľadávky vyplývajúcej zo zmluvy o úvere uzatvorenej medzi žalovaným 1 a žalovaným 2, avšak voči žalovanému 2, ktorý je hlavným dlžníkom, exekučné konanie vedené nie je. Podaním z 26. júna 2018 sťažovatelia vzali podanú žalobu v celom rozsahu späť s odôvodnením, že žalovaný 2 v priebehu konania na okresnom súde uhradil žalovanému 1

vymáhanú pohľadávku. Na základe uvedeného považovali za preukázané, že procesné zastavenie konania zavinili žalovaní, a tak navrhli konanie zastaviť a priznať im nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu.

3. Okresný súd uznesením č. k. 5C/92/2013 z 2. októbra 2018 konanie zastavil a priznal sťažovateľom nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu. Uznesením zo 6. augusta 2021 okresný súd zaviazal žalovaných zaplatiť sťažovateľom trovy konania vo výške 1 347,94 eur pozostávajúce z iných trov konania (82,50 eur) a trov ich právneho zastúpenia (1 265,44 eur).

4. Proti tomuto uzneseniu podali sťažovatelia sťažnosť, ktorú odôvodnili tým, že vyšší súdny úradník pri určení výšky trov konania vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci, konkrétne, že určil základnú sadzbu tarifnej hodnoty ako 1/13 výpočtového základu z dôvodu, že nemožno predmet konania oceniť v peniazoch. Sťažovatelia uviedli, že aj v konaní o určenie neplatnosti právneho úkonu je možné vychádzať z hodnoty oceníteľného záväzku, a to najmä ak je hodnota práva/záväzku oceníteľná v peniazoch alebo je možné ju oceniť v peniazoch bez nepomerných ťažkostí a dôsledkom takéhoto konania je v konečnom dôsledku zväčšenie alebo zmenšenie majetku, teda treba posúdiť, či po ukončení sporu je nutné ďalšie konanie, ktoré by doriešilo ekonomické vzťahy medzi stranami, alebo či predmetné konanie možno považovať za konečné. Podľa názoru sťažovateľov boli uvedené podmienky splnené. Ďalej uviedli, že možno ustáliť, že jediným právnym titulom na úhradu ich záväzku (dlhu) boli predmetné notárske zápisnice, o čom svedčí aj fakt, že na ich základe sa žalovaný dvakrát neúspešne pokúšal vymôcť svoju pohľadávku exekučne. Pokiaľ by nedošlo k nezavinenému späťvzatiu žaloby, určením neplatnosti predmetných notárskych zápisníc by sa sťažovatelia definitívne zbavili dlhu a neexistoval by tak právny titul ani reálna možnosť domáhať sa zaplata záväzku žalovaným 1. Uviedli, že toto konanie im „ušetrilo“ sumu 305 709,86 eur, a preto je nevyhnutné z tejto sumy vychádzať aj pri určení výšky trov konania.

5. Okresný súd namietaným uznesením zmenil uznesenie vyššieho súdneho úradníka a žalovaných zaviazal sťažovateľom zaplatiť trovy konania vo výške 1 426,44 eur, pozostávajúce z iných trov konania (82,50 eur) a trov ich právneho zastúpenia (1 343,94 eur), s odôvodnením, že v posudzovanej veci bolo predmetom konania rozhodovanie o žalobe sťažovateľov, ktorou sa domáhali určenia neplatnosti právnych úkonov obsiahnutých v notárskej zápisnici. V prípade úspechu sťažovateľov v merite veci by následok takéhoto určenia spočíval iba v tom, že žalovaní by stratili exekučný titul, t. j. notársku zápisnicu, na základe ktorej sa môžu priamo domáhať exekúcie, avšak uvedené určenie by neznamenal, že žalovaní by sa nemohli domáhať nárokov uvedených v notárskej zápisnici z iných právnych titulov (napr. z dohôd o pristúpení k záväzku). Ani v prípade úspechu žalovaných v spore by samotný určovací výrok nemohol predstavovať definitívne usporiadanie právneho vzťahu, ale žalovaní by si následne museli svoje nároky uplatniť ešte samostatnou žalobou o plnenie.

II.

Argumentácia sťažovateľov

6. Sťažovatelia považujú namietané uznesenie okresného súdu za arbitrárne. Okresný súd mal pri určení odmeny za úkon právnej služby vychádzať z hodnoty pohľadávky 305 709,86 eur. Hodnota jedného úkonu právnej služby by tak namiesto 1/13 výpočtového základu bola 1 556,12 eur.

7. Ústavný súd jasne rozlišuje medzi určovacími žalobami, ktorých následkom je určenie neexistencie práva alebo ktorých následkom je určenie nesúlady právnej skutočnosti s právom, ktoré vyžadujú ďalšie konania (III. ÚS 510/2015, II. ÚS 650/2016, IV. ÚS 187/2018). V prípade sťažovateľov však ďalšie súdne konanie (ani konanie na plnenie) neprichádza do úvahy, pretože určením neplatnosti predmetných právnych úkonov by sa definitívne zbavili dlhu. Sťažovatelia sa stotožňujú s názorom okresného súdu, že v prípade, ak by boli v danom spore úspešní žalovaní, bolo by na mieste im priznať náhradu trov konania v hodnote 1/13 výpočtového základu za úkon právnej služby z dôvodu predbežného charakteru daného sporu. Avšak v prípade úspechu sťažovateľov už žiadne ďalšie konanie nie je potrebné, a tak im mala byť priznaná náhrada trov vo výške, ako by išlo o žalobu o plnenie.

8. Okresný súd argumentoval, že predmetom konania nebolo zaplatenie samotnej pohľadávky, ale vyriešenie predbežnej otázky, ktoré by ovplyvnilo uspokojenie veriteľa (žalovaného 1) pri samotnom uplatnení pohľadávky. Uvedené sťažovatelia namietajú s odôvodnením, že po určení neplatnosti predmetných právnych úkonov by už žaloba o plnenie neprichádzala do úvahy.

9. Sťažovatelia poukazujú na uznesenie ústavného súdu č. k. II. ÚS 226/2012 zo 4. júla 2012, z ktorého vyplýva, že v konaní o určenie neplatnosti právneho úkonu je možné vychádzať z hodnoty peniazmi oceneného záväzku, a to najmä ak sú splnené tieto podmienky: (i) hodnota práva/záväzku je vyjadriteľná v peniazoch alebo je možné ju oceniť v peniazoch bez nepomerných ťažkostí a (ii) dôsledkom takéhoto konania je v konečnom dôsledku zväčšenie alebo zmenšenie majetku, teda treba posúdiť, či po ukončení predmetného sporu je nutné ďalšie konanie, ktoré by doriešilo ekonomické vzťahy medzi stranami, alebo či predmetné rozhodnutie možno považovať za konečné. Uvedené podmienky boli v prípade sťažovateľov nepochybné splnené.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať ústavnú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07, I. ÚS 348/2019).

11. Podstata ústavnej sťažnosti spočíva v námietke sťažovateľov, že okresný súd v rámci určenia výšky trov konania vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci, a to z neoceniteľnej povahy predmetu sporu.

12. Ústavný súd v súlade so svojou stabilnou judikatúrou v prvom rade poukazuje na skutočnosť, že rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania

na súdnu ochranu, resp. jeho právo na spravodlivé súdne konanie (II. ÚS 56/05, rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva z 23. 9. 1997 vo veci Robins proti Spojenému kráľovstvu Veľkej Británie a Severného Írska).

13. V prípadoch, keď sťažovatelia namietajú porušenie svojich ústavou, resp. dohovorom zaručených práv rozhodnutím všeobecného súdu týkajúcim sa náhrady trov konania, je však ústavný súd (aj vo svojej doterajšej judikatúre) zdržanlivý, vychádzajúc z toho, že problematika trov konania má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu, a preto k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania pristupuje iba výnimočne (porovnaj m. m. IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011, IV. ÚS 583/2018). Otázka náhrady trov konania dosahuje ústavnoprávnu dimenziu len vtedy, pokiaľ by bol v procese interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení všeobecne záväzného právneho predpisu zo strany všeobecného súdu obsiahnutý prvok svojvôle alebo extrémny rozpor s princípom spravodlivosti (napr. v dôsledku prepiaťeho formalizmu) či celkom nedostatočného odôvodnenia vydaného rozhodnutia.

14. Podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v platnom znení (ďalej len „vyhláška“) základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je 1/13 výpočtového základu, ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch, alebo ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami.

15. Ústavný súd si je vedomý toho, že rozhodovanie všeobecných súdov v otázke oceníteľnosti predmetu konania pre účely výpočtu trov právneho zastúpenia je pestré a všeobecné súdy podobné situácie posudzujú rozdielne, zvlášť pokiaľ ide o určovacie žaloby. Za peniazmi oceníteľný predmet konania sú považované spory, v ktorých ide o určenie vlastníckeho práva k veci (II. ÚS 478/2014, I. ÚS 119/2012). Naopak, za peniazmi neoceníteľný predmet konania sa považujú napríklad konania o určenie neplatnosti právneho úkonu (3MCdo/9/2009, 2MCdo/8/2009), konania o určenie neplatnosti zmluvy o postúpení pohľadávok (1ObdoV/43/2011) alebo incidenčné konania (1M ObdoV/17/2006, 5Obo/48/2014, porovnaj tiež III. ÚS 534/2011).

16. Z dosiaľ uvedenej pestrej judikatúry všeobecných súdov v otázke oceníteľnosti predmetu konania na účely určenia tarifnej hodnoty veci vyplýva, že vždy je potrebné vychádzať z konkrétnych okolností každej jednotlivéj veci. Ústavný súd už v tomto kontexte uviedol, že pri aplikácii § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky má rozhodujúci význam najmä v ňom uvedené slovné spojenie „ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch“. Vyjadriť hodnotu predovšetkým znamená vysporiadať sa so skutočným obsahom predmetu konania, t. j. s tým, aké účinky má pre účastníkov (resp. strany sporu) meritórne rozhodnutie súdu v tomto konaní (II. ÚS 492/2013, IV. ÚS 187/2018, I. ÚS 92/2020, I. ÚS 111/2020).

17. Podľa nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 58/2021 z 5. mája 2021 je pri vyčíslení trov konania pri určovacích sporoch potrebné rozlišovať dve kategórie. Do prvej kategórie patria spory, ktorých predmetom je definitívne určenie a výsledkom je rozsudok, ktorého účinkom je nadobudnutie konkrétnej (peniazmi oceníteľnej) hodnoty. Ak napríklad žalobca uspeje v spore o určenie vlastníckeho práva, nehnuteľnosť je definitívne katastrálne zaevidovaná ako jeho majetok, a preto je úplne opodstatnené, aby sa za tarifnú hodnotu veci považovala cena, resp. hodnota nehnuteľnosti. Druhú kategóriu tvoria spory, ktorých predmetom nie je definitívne určenie, ale určenie *quasi* prejudiciálne – na účely vysporiadania iného právneho vzťahu. Pôjde o určovacie spory, ktorých

výsledkom nebude konečná súdna ochrana, ale na účel dosiahnutia jej definitívneho hmatateľného účinku sa nárok musí žalovať samostatne zo zákonných dôvodov. V týchto prípadoch nie je možné hodnotu predmetu sporu vyjadriť v peniazoch, čo opodstatňuje aplikáciu § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky (obdobne IV. ÚS 238/2022).

18. V rámci prejednávanej veci bolo predmetom konania rozhodovanie o žalobe sťažovateľov, ktorou sa proti žalovaným domáhali určenia neplatnosti právnych úkonov (vyhlásenia o uznaní dlhu a súhlasu s exekúciou a vykonateľnosťou spísaných vo forme notárskej zápisnice). Práve vzhľadom na predmet sporu, ktorým nebolo zaplatenie vymáhanej pohľadávky (*a contrario* uloženie povinnosti zdržať sa konania sledujúceho k uspokojeniu pohľadávky), ale (iba) určenie, či sporné právne úkony sú neplatné, podľa názoru ústavného súdu pri určovaní tarifnej odmeny za poskytnuté právne služby nebol daný základ v hodnote pohľadávky. Výsledok tohto sporu totiž nezakladá priamo nárok na uspokojenie tejto pohľadávky. Určenie, že právne úkony sťažovateľov sú neplatné, nemohlo mať na nich priamy materiálny dosah, pretože na základe rozhodnutia súdu by sťažovatelia neboli zaviazaní plniť uznaný dlh. V prípade úspechu sťažovateľov v spore by samotný určovací výrok iba určil, že sporné právne úkony sú neplatné.

19. Neoceniteľná povaha predmetu sporu vyplýva aj z uznesenia vyššieho súdneho úradníka okresného súdu č. k. 5C/92/2013 zo 6. augusta 2021 [právny názor zakotvený v ustálenej judikatúre ústavného súdu totiž zahŕňa požiadavku komplexného posudzovania rozhodnutí všeobecných súdov, ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 350/09, II. ÚS 112/2020, III. ÚS 347/2021)], v ktorom uviedol, že v rámci podanej žaloby bol zo strany sťažovateľov zaplatený súdny poplatok vo výške 99,50 eur [položka č. 1 písm. b) prílohy zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (Sadzobníka súdnych poplatkov)], t. j. pevnou sumou, ktorou sa uhrádza súdny poplatok v prípadoch, keď nie je možné predmet konania oceniť v peniazoch (obdobne I. ÚS 58/2021).

20. Podanou žalobou sa teda nemalo (a ani nemohlo) priamo priznať právo, hodnota ktorého je vyjadriteľná v peniazoch, rovnako ako účelom (podstatou a zmyslom) právnej služby nebolo dosiahnutie plnenia zo strany žalovaných, ale len určenie, že (či) sú sťažovatelia dlžníkmi. Vychádzajúc z uvedeného je potom pri rozhodovaní o trovách konania v prípade žaloby o určenie neplatnosti právnych úkonov (vyhlásenia o uznaní dlhu a súhlas s exekúciou a vykonateľnosťou) namieste určenie základnej sadby tarifnej odmeny advokáta podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, nie podľa § 10 ods. 2 vyhlášky, pretože hodnotu určovaného práva objektívne nie je možné stanoviť. Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľov podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2022

Peter Straka
predseda senátu